

**СЕКЦІЯ 3**  
**ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ**  
**ФІНАНСОВИХ, ЗЕМЕЛЬНИХ, МАЙНОВИХ ТА ІНШИХ РЕСУРСІВ**  
**ГРОМАД**

**Chvertko L. A.**

candidate of economic sciences, associate professor, department of finance, accounting and economic Security Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine

**ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ**  
**ВПО В ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАДАХ**

**PROBLEMS OF REALIZATION AND DEVELOPMENT OF LABOUR**  
**POTENTIAL OF IDPS IN HOST COMMUNITIES**

Сучасний соціально-економічний розвиток регіонів України на тлі російської воєнної агресії характеризується глибокими зрушеннями у використанні трудового потенціалу. Це вимагає пошуку нових підходів до узгодженого розв'язання проблем зайнятості населення, задоволення потреб економіки в робочій силі з урахуванням її кількості та якості.

Трудовий потенціал, на нашу думку, це сукупність демографічних, соціальних і духовних характеристик та якостей трудоактивного населення, що склалися в даному суспільстві, які реалізуються або можуть бути реалізовані в умовах досягнутого рівня розвитку продуктивних сил, науково-технічного прогресу та системи відносин, пов'язаних з участю в процесі праці та громадської діяльності [1]. Відповідно, головною детермінантою формування та використання трудового потенціалу є зайнятість, а специфіка його відтворення в кінцевому підсумку жорстко визначається економічною кон'юнктурою.

Наразі ситуація у сфері зайнятості в країні характеризується низкою негативних тенденцій, зумовлених тимчасовою окупацією окремих регіонів, зниженням економічної активності суб'єктів господарювання, масовою зовнішньою міграцією населення, зростанням кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що сягнула 4,9 млн осіб, майже три чверті з яких (3,6 млн) – це люди, які переїхали (або повторно переїхали) після 24 лютого 2022 р.

З початком повномасштабної агресії український ринок праці втратив близько третини своїх працівників. Зокрема, за оцінками МОП, у першому півріччі 2022 р. роботу втратили 4,8 млн українців, тоді як на початку 2021 р. кількість безробітних становила 1,5 млн. Однак стабілізація ситуації на фронті, звільнення окупованих територій України та надходження міжнародної допомоги сприяли поліпшенню ситуації на ринку праці. Рівень безробіття на кінець 2022 р. становив 21,1%, а тенденція до його зниження продовжилася й надалі: у 2023 р. – до 18,2%. Очікується, що у 2024 році рівень безробіття досягне 14,2% через зростання попиту на робочу силу в умовах обмеженої пропозиції.

Водночас середні значення показників безробіття та зайнятості лише частково відображають реальну картину забезпечення населення робочими місцями в умовах воєнного стану. Оцінка ситуації на регіональних ринках праці свідчить про значні відмінності у сфері зайнятості залежно від географічного розташування окремих територій та їхньої віддаленості від лінії зіткнення. Зокрема, значна частка скорочення зайнятості за цей період припала на промислово розвинені регіони, а зниження рівня безробіття на регіональних ринках праці часто визначається зростанням кількості працевлаштованих ВПО.

Продовження бойових дій на території країни та подальша окупація агресором українських земель спричиняють невизначеність щодо тривалості перебування ВПО у місцях тимчасового проживання. Це зумовлює необхідність застосування активних заходів для забезпечення реалізації та розвитку їхнього трудового потенціалу. Оскільки ринок праці приймаючих громад не в змозі забезпечити зайнятість значної кількості переміщених осіб, держава шукає додаткові можливості для їх працевлаштування: лише за січень-жовтень 2024 р., за даними Державної служби зайнятості України, майже 6 тис. ВПО пройшли професійне навчання, понад 4,5 тис. отримали ваучери на навчання, а понад 35 тис. ВПО були працевлаштовані. На рис. 1 показано кількість працевлаштованих ВПО за регіонами України.

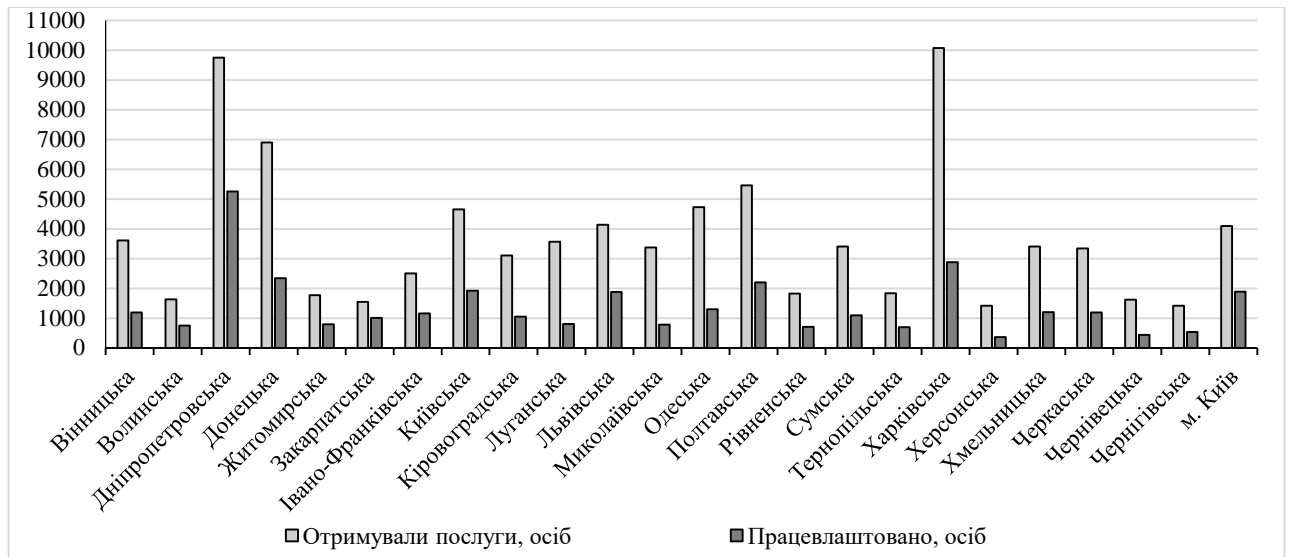


Рисунок 1 - Надання послуг ВПО Державною службою зайнятості України в січні-жовтні 2024 р.

Джерело: побудовано за даними Державної служби зайнятості України [2]

Повоєнна відбудова потребуватиме значущих якісних змін у трудовому потенціалі, які мають бути пов'язані з техніко-технологічною модернізацією виробництва, структурною перебудовою економіки, зниженням «трудомісткості» низки галузей економіки країни та відповідними змінами у структурі зайнятості.

Пріоритетного значення у формуванні трудового потенціалу як окремих регіонів, так і сукупного трудового потенціалу України, за відсутності реальних перспектив його зростання шляхом збільшення кількості працездатного населення, набувають інтенсивні чинники росту трудових можливостей населення. Фінансування витрат на підвищення кваліфікації ВПО, їхнього освітнього рівня та рівня зайнятості сприятиме не лише розвитку трудового потенціалу цієї категорії громадян, а й загальному економічному відновленню тих регіонів країни, де вони знайшли прихисток та місце проживання.

#### Список використаних джерел:

1. Чвертко Л. А. Трудовий потенціал Східного Поділля та Центрального Придніпров'я: демографічний та працересурсний вимір : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01. Київ, 2005. 20 с.
2. Файли статистичної інформації. Державної служби зайнятості України. URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/statfile>